

POSTANOWIENIE

Dnia 5 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)
SSN Rafał Malarski
SSN Marek Pietruszyński (sprawozdawca)

Protokolant Małgorzata Gierczak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Grzegorza Krysmanna,
w sprawie **M. L.**

skazanego z art. 96 ust. 2 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie
żywności i żywienia w zw. z art. 14 § 1 k.k. przy zast. art. 4 § 1 k.k. i innych
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 5 lutego 2020 r.,
kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego
od wyroku Sądu Okręgowego w R.
z dnia 25 kwietnia 2018 r., sygn. akt II Ka (...),
zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w S.
z dnia 23 marca 2017 r., sygn. akt II K (...),

- 1. oddala kasację jako oczywiście bezzasadną,**
- 2. obciąża skazanego kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w S. wyrokiem z dnia 23 marca 2017 r., sygn. akt II K
(...) uznał oskarżonego M. L. za winnego:

I. przestępstwa z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 96 ust. 2 ustawy z dnia 25
sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia, za które skazał go
na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności;

II. przestępstwa z art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, za które skazał go na karę roku pozbawienia wolności;

III. przestępstwa z art. 14 ust. 3 ustawy z dnia 30 marca 2001 r. o kosmetykach, za które skazał go na karę 5 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych grzywny po 40 zł każda;

IV. ciągu przestępstw na który złożyły się dwa czyny zakwalifikowane z art. 96 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia oraz z art. 96 ust. 2 i 3 tej ustawy w zw. z art. 12 k.k., za który to ciąg przestępstw skazał go na karę roku pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 120 stawek dziennych grzywny po 40 zł każda.

Następnie Sąd orzekł karę łączną roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny 140 stawek dziennych grzywny po 40 zł każda. Na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności Sąd zaliczył oskarżonemu okres zatrzymania i tymczasowego aresztowania w sprawie. Zasądził również od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe w kwocie 23.989,81 zł oraz wymierzył opłatę w kwocie 1.420,00 zł.

Po rozpoznaniu apelacji wniesionych przez oskarżonego i jego obrońców Sąd Okręgowy w R., wyrokiem z dnia 25 kwietnia 2018 r., sygn. akt II Ka (...) zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. uchylił orzeczenie zawarte w pkt V części dyspozytywnej wyroku o karze łącznej wolności i karze łącznej grzywny,
2. uchylił orzeczenie zawarte w pkt IV części dyspozytywnej wyroku dotyczącym czynów opisanych w pkt IV i V części wstępnej wyroku i postępowanie dotyczące tych czynów na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. umorzył,
3. na mocy art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. w miejsce kar jednostkowych pozbawienia wolności z pkt I, II, III części dyspozytywnej wyroku wymierzył oskarżonemu karę łączną roku pozbawienia wolności.

Ponadto Sąd odwoławczy dokonał zaliczenia oskarżonemu na poczet wymierzonej na nowo kary łącznej pozbawienia wolności okresu zatrzymania i tymczasowego aresztowania. W pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymano w mocy. Jednocześnie Sąd zwolnił oskarżonego od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył kasacją obrońca. Skarżący zarzucił:

1. Rażąco obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, tj.:

a) art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. polegającą na całkowitym pominięciu przez sąd odwoławczy w swoich rozważaniach zarzutów apelacji stawianych przez obrońców oskarżonego, jak i samego oskarżonego, a dotyczących:

- błędu w ustaleniach faktycznych, będącego skutkiem dowolnej oceny dowodów przeprowadzonej przez sąd I instancji w zakresie czynu przypisanego oskarżonemu w pkt I części wstępnej wyroku, wyrażającego się w przyjęciu tezy, że zgromadzone w sprawie materiały pozwalają na przyjęcie, iż oskarżony dopuścił się zarzucanego mu czynu, działając z zamiarem jego popełnienia, podczas gdy prawidłowa ocena materiału dowodowego powinna skutkować przyjęciem, że oskarżony nie miał zamiaru wprowadzenia do obrotu suplementu, a jedynie jego zarejestrowanie na rynku białoruskim;

- błędu w ustaleniach faktycznych w zakresie czynu przypisanego oskarżonemu w pkt II części wstępnej wyroku, wyrażającego się w przyjęciu, że oskarżony chciał, czy też godził się na posiadanie środka odurzającego w postaci K. , podczas gdy okoliczności sprawy wskazują, iż oskarżony nie miał świadomości tego, że środek ten nie jest dozwolony do posiadania w Polsce, czym w takim przekonaniu utwierdziła go kontrola Nadzoru Farmaceutycznego (substancja ta nie została wówczas w żaden sposób zakwestionowana),

- błędu w ustaleniach faktycznych w zakresie czynu przypisanego oskarżonemu w pkt III części wstępnej wyroku, wyrażającego się w ustaleniu, że kosmetyk I. zawierał substancje niedozwolone do używania w kosmetykach, podczas gdy jeśli chodzi o ekstrakt M., zawierający L-Dopa, to nie był on nigdy zakazany w produkcji kosmetyków i suplementów diety, natomiast w odniesieniu do johimbiny, Sąd I instancji w żaden sposób nie zbadał, w jakiej ilości miałyby ona znajdować się w w/w kosmetyku. Zbadanie tej okoliczności miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie, ponieważ ustalenie, że ilość rzekomo znajdującej się w w/w kosmetyku substancji była śladowa, nie mogłoby doprowadzić do wydania wyroku skazującego. Konieczność ustalenia ilości substancji wynika wprost z art. 5 ust. 2 ustawy o kosmetykach, zgodnie z którym dopuszczalna jest obecność śladowych ilości substancji niedozwolonych do stosowania w kosmetykach, jeżeli technicznie nie można ich wyeliminować w procesie produkcji i jeżeli kosmetyk odpowiada warunkom, o których mowa w art. 4 ust. 1 tej ustawy,

- co w konsekwencji doprowadziło do utrzymania w mocy wyroku sądu I instancji w tym zakresie, podczas gdy rzetelne i prawidłowe rozważenie zarzutów stawianych w apelacji mogło doprowadzić Sąd II instancji do zmiany wyroku Sądu I instancji, a przynajmniej do jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji,

b) art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 624 § 1 k.p.k., poprzez utrzymanie w mocy wyroku sądu I instancji w części, w jakiej zasądza od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe w kwocie 23.989,81 zł tytułem zwrotu wydatków oraz w kwocie 1.420,00 zł tytułem opłaty, z pominięciem zarzutów apelacji wskazujących, że sytuacja majątkowa oskarżonego nie jest dobra, a zasądzona kwota stanowi ponad dziesięciokrotność miesięcznego dochodu oskarżonego, a ponadto oskarżony nie posiada stałego zatrudnienia oraz nie ma żadnego wartościowego majątku, którego spieniężenie pozwoliłoby mu na uiszczenie zasądzonych kosztów sądowych w tak znaczącej ilości. Sąd II instancji

całkowicie pominął przesłanki zwolnienia od obowiązku pokrycia kosztów, podając na uzasadnienie swojego rozstrzygnięcia takie okoliczności, które nie powinny być podstawą odmowy zwolnienia od obowiązku pokrycia kosztów;

c) art. 630 k.p.k. w zw. z art. 632 pkt 2 k.p.k., poprzez jego niezastosowanie w niniejszej sprawie i w konsekwencji utrzymanie w mocy wyroku Sądu I instancji w zakresie, w jakim zasądza od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe w kwocie 23.989,81 zł tytułem zwrotu wydatków oraz w kwocie 1.420,00 zł tytułem opłaty, z jednoczesnym zaniechaniem obciążenia Skarbu Państwa wydatkami związanymi z oskarżeniem w części umarzającej postępowanie oraz zaniechaniem orzeczenia w przedmiocie zasądzenia od Skarbu Państwa na rzecz oskarżonego zwrotu wydatków poniesionych przez oskarżonego w związku z ustanowieniem w sprawie jednego obrońcy w postępowaniu przygotowawczym, jak również w postępowaniu przed sądem za obie instancje, podczas gdy Sąd II instancji częściowo zmienił wyrok sądu I instancji umarzając postępowanie w tym zakresie. Zastosowanie w/w przepisu przez Sąd II instancji winno skutkować obciążeniem Skarbu Państwa wydatkami związanymi z oskarżeniem w części umarzającej postępowanie, do których zalicza się również wydatki poniesione przez oskarżonego w związku z ustanowieniem w sprawie jednego obrońcy z wyboru, które w ocenie obrońcy oskarżonego winny wynosić 50% sumy, którą należałoby zasądzić na rzecz oskarżonego z tytułu ustanowienia obrońcy w przypadku całkowitego uniewinnienia, bądź umorzenia postępowania.

Wskazując na powyższe obrońca wniósł o :

1. Uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w R. w zaskarżonej części oraz wyroku Sądu Rejonowego w S. w części co do pkt I, II, III, VI i VII i uniewinnienie oskarżonego od zarzucanych mu czynów w związku z oczywiście niesłusznym skazaniem,

2. Zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz oskarżonego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów z tytułu ustanowienia obrońcy, według norm prawem przepisanych ewentualnie:

3. Uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w R. w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi II instancji, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście bezzasadna w ujęciu art. 535 § 3 k.p.k., a zarzuty w niej podniesione – nietrafne. W tej sytuacji kasacja podlegała oddaleniu, zaś Sąd Najwyższy z uwagi na treść ww. przepisu był zwolniony od sporządzenia uzasadnienia swego postanowienia wydanego na rozprawie. Nie ulega jednak wątpliwości, że brak wymogu sporządzenia uzasadnienia sformułowany w art. 535 § 3 k.p.k., nie oznacza ustawowego zakazu jego sporządzenia. Może ono zostać sporządzone w razie podjęcia takiej decyzji przez sąd kasacyjny, pomimo uznania kasacji za oczywiście bezzasadną.

W przedmiotowej sprawie Sąd Najwyższy uznał, że celowym jest sporządzenie takiego uzasadnienia w części dotyczącej zarzutu niezastosowania przez Sąd odwoławczy art. 630 k.p.k. w zw. z art. 632 pkt 2 k.p.k. w zakresie odnoszącym się do umorzenia postępowania o dwa czyny zakwalifikowane z art. 96 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia oraz z art. 96 ust. 2 i 3 tej ustawy w zw. z art. 12 k.k. (szczegółowo opisane w pkt IV i V części wstępnej wyroku Sądu meriti) i umorzenia postępowania dotyczącego tych czynów wobec wystąpienia stanu powagi rzeczy osądzonej (art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.).

Podstawę obciążenia Skarbu Państwa kosztami procesu w razie uniewinnia oskarżonego lub umorzenia postępowania, w sprawach z

oskarżenia publicznego, stanowi art. 632 pkt 2 k.p.k. W wypadku natomiast uniewinnienia oskarżonego od części z zarzucanych mu przestępstw lub w częściowego umorzenia postępowania, w sprawach z oskarżenia publicznego, podstawę do zasądzenia od Skarbu Państwa na rzecz oskarżonego poniesionych przez niego uzasadnionych wydatków, w tym z tytułu ustanowienia jednego obrońcy z urzędu, stanowi art. 630 k.p.k. W wypadku częściowego uniewinnienia oskarżonego lub częściowego umorzenia prowadzonego przeciwko niemu postępowania może on zatem domagać się od Skarbu Państwa w tej części zwrotu tych kosztów (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z 28 stycznia 2016 r., I KZP 16/15, OSNKW 2016/2/10). W uzasadnieniu przedmiotowej uchwały Sąd Najwyższy trafnie przyjął, iż do „wydatków związanych z oskarżeniem” (art. 630 k.p.k.) nie zaliczają się *prima vista* „uzasadnione wydatki stron” (art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k.), lecz jedynie wydatki określone w art. 618 § 1 k.p.k. Reguły wykładni systemowej i funkcjonalnej nakazują jednak odwołać się również do treści art. 632 pkt 2 w aktualnym brzmieniu. Przepis ten określa zasadę ponoszenia kosztów procesu (a więc kosztów, o których mowa w art. 616 k.p.k.) w wypadku uniewinnienia oskarżonego lub umorzenia postępowania. W obecnej postaci przepis ten nakazuje poniesienie kosztów procesu przez Skarb Państwa w razie uniewinnienia oskarżonego lub umorzenia postępowania w sprawach z oskarżenia publicznego, „z wyjątkiem należności z tytułu udziału adwokata lub radcy prawnego w charakterze pełnomocnika pokrzywdzonego, oskarżyciela posiłkowego albo innej osoby”. Zatem *a contrario*, w pozostałych wypadkach zasada zwrotu kosztów procesu obejmuje także zwrot wydatków poniesionych przez oskarżonego z tytułu ustanowienia w sprawie jednego obrońcy. Zasada odpowiedzialności za wynik procesu wskazuje jednoznacznie, że określenie „uniewinnienie oskarżonego lub umorzenie postępowania” nie może być rozumiane inaczej, niż określono to w art. 630 k.p.k., a więc także w odniesieniu do uniewinnienia lub umorzenia postępowania w części. Zatem pojęcie „wydatki

związane z oskarżeniem" obejmuje poniesione przez oskarżonego koszty obrony dotyczące zarzutów, co do których umorzono postępowanie, bądź co do których oskarżony został uniewinniony. Wykładnia celowościowa prowadzi do przyjęcia, iż w takim wypadku uzasadniony jest zwrot poniesionych przez oskarżonego kosztów ustanowienia w sprawie jednego obrońcy tylko w takim zakresie, w jakim doszło do uniewinnienia oskarżonego lub umorzenia prowadzonego przeciwko niemu postępowania.

Jeżeli zatem Sąd II instancji umorzył postępowanie o dwa czyny zarzucone aktem oskarżenia, utrzymując w mocy skazanie za trzy przestępstwa, uznać konsekwentnie należało, iż – ponoszonymi przez Skarb Państwa – wydatkami związanymi z oskarżeniem były poniesione przez oskarżonego koszty obrony, świadczonej przez jednego obrońcę, w części dotyczącej dwóch spośród pięciu zarzutów, a więc 40% sumy wszystkich wydatków związanych z ustanowieniem jednego obrońcy i skazany może domagać się od Skarbu Państwa w tej części zwrotu tych kosztów.

Rzecz jednak w tym, iż zarzut dotyczący kosztów zastępstwa adwokackiego w kasacji jest niedopuszczalny, albowiem odnosi się on do kwestii kosztów procesu, a te choć są zawarte w wyroku, to rozstrzygane są postanowieniem (art. 626 § 3 k.p.k.) i nie podlegają zaskarżeniu przez strony w trybie art. 519 k.p.k. (zob. postanowienia SN z dnia 4 lutego 2015 r., V KK 342/14; z dnia 20 lutego 2014 r., V KK 379/13). Podobne stanowisko wyraził m.in. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w postanowieniu z dnia 27 października 1998 r., sygn. II AKz 116/98. Również w literaturze prawniczej przyjmuje się, że od postanowienia sądu odwoławczego w przedmiocie kosztów stronom nie przysługuje kasacja, natomiast możliwe jest wniesienie od takiego orzeczenia kasacji nadzwyczajnej na podstawie art. 521 k.p.k. (zob. P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, Kodeks (...), 2007, t. III, s. 775; J. Bratoszewski (w:) Z. Gostyński i in., Kodeks (...), 2004, t. III, s. 931).

W tym miejscu skarżącemu można jedynie przypomnieć, że przepis art. 626 k.p.k., regulujący zasady orzekania w przedmiocie kosztów procesu,

ma zastosowanie zarówno wtedy, gdy w ogóle nie rozstrzygnięto o kosztach jak i wówczas, gdy w orzeczeniu sąd nie wypowiedział się o kosztach obciążających jedną ze stron, którą może być także Skarb Państwa, ewentualnie gdy zachodzi konieczność dodatkowego ustalenia wysokości kosztów procesu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2014 r., IV KK 70/14). Orzekanie o kosztach na podstawie art. 626 § 2 k.p.k. jest obowiązkiem sądu, podlegającym realizacji w każdym czasie, w tym również w toku postępowania wykonawczego, aż do upływu okresu przedawnienia, o którym mowa w art. 641 k.p.k. (zob. postanowienie SN z dnia 6 listopada 1976 r., sygn. VI KRN 156/76). Dlatego też, to nie w drodze kasacji, lecz przez wniosek złożony do Sądu właściwego strona może ubiegać się o wydanie takiego uzupełniającego rozstrzygnięcia, przy spełnieniu obowiązku wskazania kwoty i wykazania zasadności tego roszczenia, w kontekście dyspozycji art. 632 pkt 2 k.p.k.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej postanowienia.